SCHWEIZERISCHE FLÜCHTLINGSHILFE
ORGANISATION SUISSE D'AIDE AUX RÉFUGIÉS
ORGANIZZAZIONE SVIZZERA AIUTO AI RIFUGIATI
www.osar.ch

ناميلكەی زانياری بۆ ئەوانەی داوای پەناهەندەيان كردوە

بەرێزتان هەڵاتوونو پەناتان بردۆتە بەر ووڵاتی سويسرا ؟ بەڕێوەبەرايەتی يارمەتيدانی پەناهەندەكان SFH ئە م ناميلكەی بۆ ئامادەكردون. ئەم ناميلكەيە هەنگاوە گرنگەكانی چۆنيەتی داواكردنی پەناهەندەيی ڕون ئەكاتەوە.
SFH ڕێكخراوێكی ناحكوميەو هەوڵ ئەدات مافی پەناهەندە و هەڵاتوە كان بپارێزت. ناونيشانی ماڵپەڕەكەشمان www.osar.ch. بۆ پەناهەندەو هەڵاتوە كانيش بە زۆر زمان لە ماڵپەڕی

زانياريش www.for-refugees.ch هە يە

1. گەياندنی داوای پەناهەندەيی

1.1 پێژوازی و بنكەی چۆنيەتی بەڕێوەبردن

ئەبێت داوای پەناهەندە ييە كە تبدەيتە بنكەی پێشوازی ئاوارەكان BFM .

ئەم بنكانە لەشارەكانی **Basel, Chiasso, Vallorbe, Kreuzlingen** هەن

- ← هەتا وەڵامی داوای پەناهەندەييەكەت دێتەوە (ڕەنگە هەر جارييەكەم) لە بنكەی پێشوازی ئەمێنيتەوە.
- ← ئەگەر داوای پەناهەندەييەكەت لەفرۆكەحانە بوبێت ئەوە جارێک هەر لەوێ ئەمێنيتەوە.
- ← دوای ئەوەی داوای پەناهاندەييت كرد ناوت تۆمار ئەكرێت و وێنەت ئەگرن و پەنجەمۆر ئەكرێت.
- ← ئەبێت ناسنامەكەت و پەساپۆرتەكەت تەسليم بكەيت. وە دوايش پرسيارت لێ ئەكرێت.

1.2 تۆماركردن

لێرە پرسيارلەناوی خۆتوكەسوكارت وە لەسەر چۆنيەتی هاتنت بۆ ئێرە و وەلە دوايشدا لەسەر هۆی هەڵاتنت لێ ئە كرێت. لەكاتی پرسيار
لێكردندا ليپرسراوێكی ئەم بەرێوەبەراييەتيە و ئەگەر پێوست بو وەڕگێرێكيش ئامادە ئەبێت.

- ← هەمو ئەو هۆيە گرنگانە بڵێ كە بوەتە هۆی ئەوەی كە وڵاتەكەت بەجێ بهێڵيت.
- ← ئەگەر ناتەوێت كێشەكەت لەلای ژن ياخود پياو باس بكەت ئەوە ئەتوانيت داوا بكەت كە وەرگێر و لێپرسراوی ژن يان پياوت بۆ ئامادە بكەن.
- ← پيان بڵي بۆچی ناتوانيت ناسنامەو بەڵگەنامامەيان بدەيتێ
- ← هەرشتێک تێنەگەيشتی خێرا پێان بڵێ تێ ناگەم.

لە كۆتايی پرسيارەكاندا ئەبێت ناميلكەيەک ئمزا بكەيت و دان بەوەدا بنێت

كە هەمو پرسيارەكان تێگەيشتوی تو وە والامەكانەشت وەک خۆی تۆماركراوە.جادڵنياى خۆت بكە پێش ئەوەی ئەمە ئيمزا بكەيت.

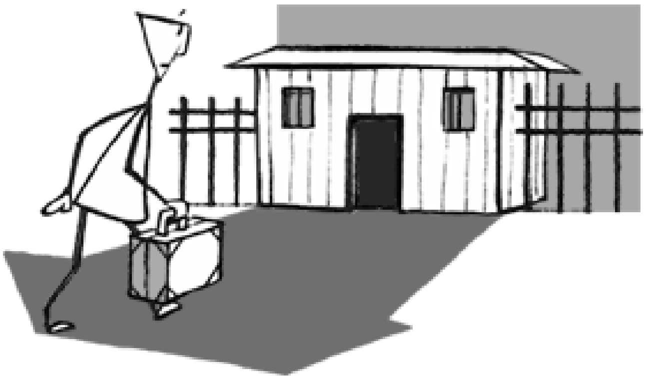

1.3 بەڵگەنامە و ناسنامە

← هەچ بەڵگەنامەیەکت هەیە کە پە یوەندی بە کێشەکەتەوە هە یە بیە دەستیان.

← هەمو ئەو بەڵگانامانە با کۆپیەکی لاخۆت بمێنێتەوە.

1.4 ڕونکردنەوە

← لەوانەیەلەبەرئەم هۆیانە کێشەکەت پێویستی بەڕونکردنەوەی زیاترهەبێت
← ئەگەر بڕوات پێنەکەن کە لەو وڵاتەوە هاتویت کە خۆت ئەیڵێتئەوە ڕەنگە پسپۆڕێکی زمان لێکۆڵینەوەک لەسەر زمانەکەت بکات وپرسیار لەسەر ووڵاتەکەت بکات.
← ئەگەر گومان لەتەمەنەکەتدا هەبێت ئەوە ئەبێت پزیشکێک لەسەر تەمەنەکەت بڕیار بدات.

1.5 ئیتر لەدوایدا ؟

چۆنیەتی بەڕێوە چونی مامەڵەی پەناهەندەیی بۆهەموکەس وەک یەک نیە.

چەندجۆرێکە بۆ نمونە:
← ڕەنگە هەر لە بنکەی پێشوازی کردن وە ڵامی داواکاریەکەت بدەنەوە.
← ڕەنگە هەر لە بنکەی پێشوازی کردن جارێکی تر بەدرێژی لە کێشەکەت بکۆڵرێتەوە.
← ڕەنگە لێرەوە دابەش بکرێن بۆ بنکە پەناهەندەیەک لە پارێزگایەکدا.
← ڕەنگە دوای گواستنەوەت دیسانەوە لەسەر کێشکەت پرسیارت لێبکەن.
← ڕەنگە دوای گواستنەوەت وەڵامی داواکاریەکەت بدەنەوە.
← ڕەنگە ناسنامەی پاناهەندەیی وەرگریت.

2. پرسیارلێکردنت (لێکۆڵینەوە)

پرسیار لێکردنت لەسەر کێشەی پەناهەندەیەکەت زۆر گرنگە. لەوانەیە زیاتر لە یەک جار پرسیارت لێ بکرێت. بەرێوە بەرایەتی پەناهەندایی دوای لەسەر بنچینەی ئەم پرسەارانە بریار لەسەر پەناهەندەیەکەت ئەدات.

2.1 کێ بەشداری لە پرسیارکردن ئەکات؟

← بەرێوەبەرێک سەرۆکایەتی پرسیارلێکرنەکە ئەکات.

← وەڕگێڕێک، ئەم وەرگێڕە(موترجم) ئەبێت هە مو شتێک کە ئەووترێت بەراستی تەرجومە بکات و نابێت بیرو رای خۆی بڵێت و هێچ پەیوەندیەکی خۆی نیە بەکێشیکەوە وە ئەبێت ئەو قسانەش کە ئەکرێت نەی گەیەنێتە کەسی تر. وەهەروەها خۆیشت ئەتوانیت وەرگێرێک لە گەڵ خۆت بێنیت بەمەرجێک ئەمە خۆی بە دوای پەناهەندەیدا نەگەڕێت.

← یەکێک لەلایەن کۆمەڵەی یارمەتی دەرانەوە (ئەم کەسە ئەندامی رێکخراوێکی ناحکومیە) ئەمە وەک چاودێرێک دائەنێشێت و وە ڕەنگە داوای پرسیارکردنی تربکات و ڕاپۆڕتی خۆی ئەدا بەبنکەی کۆمەڵەی یارمەتی دەران.

← تۆ خۆت ئەتوانیت پارێزەرێک یاخود یەکێکی شارەزا لەگەڵ خۆت بهێنیت بەمەرجێک ئەمە خۆی بە دوای پەناهەندەیدا نەگەڕێت. وە تەمەنی لە هەژدە ساڵ زیاتر بێت.

2.2 پرسیارەکان

پرسیارەکان بە شێوەیەکی گشتی بەم جۆرەیە:

دوای ئەوەی ئامادەبوان خۆیانیان پێت ئەناسێنن و باسی چۆنیەتی پرسیارەکانت بۆ ئەکەن و ئەرکو مافەکانی خۆتت پێ ئەڵێن، دوایی ئەمە فەرمان بەرە لەسار ئەمانەی خوارەوە پرسیارت لێ ئەکات.

← لەسەر ناو بەڵگەنامەی ناسنامە ت .

← لەسەر خزم و کەسو کارت

← لەسەر خزمەتی سەربازی

← لەسەر ڕێگاکەت لە وولاتی خۆتەوە هەتا سویسرا

← کار و کاسپیت لە وولاتی خۆت و سویسرا

← مانە وەت لە وولاتانی تر

← پارێزەرت یاخود لێپرسراوت لە وولاتی خۆت یا سویسرا

لە کۆتایدا ئەتوانیت هۆی ڕاکردنەکەت بۆ سویسرا باس بکەیت.

به پێی یاسای (بەشی 3ی یاسای پەناهەندەیی) یەکێک مافی پەناهەندەیی.
هەیە کە:لە وولاتەکەی خۆی یا لە و وولاتەی کە لەکۆتایدا لێی بوە بە هۆی ڕەگەزەکەیەوە یا

ترسناکی بێتەوە. ژیانی یەکێک ترسناکە کە ئەو کەسە ڕاستەو خۆ بەرەنگاری هەرەشەی سەر

جگە لە کێشەی ژنان و ناموس کە بەشێکی تایبەتی خۆی هەیە.

2.3 پەنابەری لە سویسرا

لەکاتی پرسیار لێکردندا ئەبێت هەمو هۆکانی هەلاتنەکەت بلێیت و بۆچی داوای پەناهەندەیی ئەکەیت. تۆ ئەتوانەت بەسەربەستی و بەبێ ترس لەسەر کێشەکەی خۆت بدوێت. ئەوانەی کە گوێت لێ ئەگرن مافی ئەوەیان نیە کە ئەو قسانەی کە ئەی کەیت بە یەکێکی تری بلێن.
ئەم بەشەی پرسیارەکان زۆر گرنگە، جونکە داوات لێئەکەن پێیان بلێیت، **چی یان کێ بوو پالی پێوا نایت کە وولاتەکەی خۆت بەجێ بهێلێت.**

← ئەبێت بەڕاستی جواب بدەیتەوە وە هەوڵ بدە بە وردی باسی کێشەکەت بکەیت.

← باسی هەستی خۆت بکە وە ئەوەش بلێ ئەگەر نە تەوێت بەسەرهاتەکەت لای ژن یان لای پیاو باس بکەیت.
← هەموئەو بەڵگەنامانە لەگەڵ خۆت بێنە کە پەیوەندی بە کێشەکەتەوە هەیە وەک نامەی پۆلیس و بریاری دادگا و بەڵگەنامەی زیندان و نامەی هەڕەشە و کاغەزی پزیشک و ووێنە و بەڵگەی تریش. کۆپی ئەمانە با لای خۆت بمێنێتەوە.

ڕەنگە بە هۆی بە هەڵە لەیەکتر تێگەیشتن و ڕونکردنەوە ی کەم و گێرە شێوی لە ووتەکانتا پرسیاری زیاترت لێ بکەن. ووتەکانت ئەبێت بنوسریت و وە لە کۆتایدا بۆت وەربگێرنەوە بە کوردی.

2.4 پرسیار لەسەر خانوادەت

یەکەیەکە پرسیار لە گەڵ ئەندامانی کەسوکارت بە تەنیا ئەکەن ئەگەر ئەمانە تەمانیان باڵغ بێت واتە لە شانزە یا هەژدە ساڵ زیاتر بن. ئەگەر هیچ هۆیەکی تایبەتی نەبێت، ئەوە منداڵ لەگەڵ دایکوباوکیا پرسیاری لێ ئەکەن.

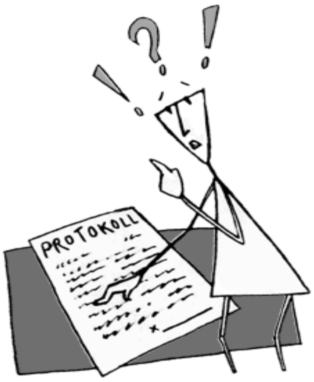

3. ناميلکه (پرۆتۆکۆل)

لەگەڵ دەسپێکردن بەپرسيارو ووڵامدا ناميلکەيەک ئەنوسن و لەم ناميلکەيەدا تۆماری ئەکەن وە لە کۆتايدا ئەبێت هەموو لاپەرەکانی ئەم ناميلکەيە ئمزابکەيت.

← جا لەبەر ئەوە هەرشتێک تێ نەگەيستی خێرا بيڵێ وە ئاگات لێبێت بزانە ناميلکەکە هەمو ئەو قسانەی تيايە کە خۆت کردۆتە. ئەگەر هەڵەيەکی تيا بوو با ڕاستی بکەنەوە.

لە کۆتايدا پرسيارت لێ ئەکەن ئەگەر هيچ هۆيەکی تريش هەيە کە ببێتە هۆی ئەوەی لە سويسرا بمێنيتەوە. دوای ئەبێت ئمزای بکەيت کە هەموو شتێکت وتوەو وە هەرچيش تۆمارکراوە هەمو قسەکانی خۆتن و زياد و کەمی تيانيە .

4. ووەڵامی پەناهەنديی

بەڕيوەچونی مامەڵەی پەناهەندايی لە سويسراهەنديک جار تەنها چەند ڕۆژێک يان چەند هەفتەيەک ئەخايەنێت. زوو پەيوەندی بکە بە شوێنی ئامۆژگارکردنەوە کە ناو ليستەکەدا هەيە.

خۆی ئەبێت لە بەرێوەبەرايەتی پەناهەندەييوە وەلآمی پەناهەندەيەکەت بە نوسين بە زمانی ئەڵمانی يا فەرەنسی يا ئيتالی بۆ بێتەوە. زۆر وەلآمی جياواز هەيە:

4.1 مافی پەناهەندەيی

خۆی ئەو پەناهەندانەی کە بڕوايان بە کێشەکانيان کراوە ئەبێت مافی پەناهەندەيی وەرگرن. ئەوەی مافی پەناهەندەيی وەرگرێت ناسنامەی پەناهەندەيی وەرئەگرێت وە مافی ئەوەی هەيە ژن و منداڵی بچوکی خۆی خۆی بهێنێت بۆ سويسرا. پێنج ساڵ دوای مانەوەی هەڵاتويەک لە وەرئەگرێت.Ausweis C سويسرا ناسنامەی

4.2 وەرگرتنی کاتی

ڕەنگە داواکاری پەناهەندەييەکەت ڕەد بکرێتەوە بەڵام بە شێوەيەکی کاتی ئەتوانيت لە سويسرابمێنيتەوە. ئەمە لەکاتێکتدا ئەبێت کە ڕێگەی گونجاو نەبێت بتگەڕێنەوە يا خود بەهۆی کێشەی گشتی ووڵاتەکەت وەک شەری ناوخۆ ياخود بڵاوبونەوەی نەخۆشی لە ووڵاتەکەدا. ئەگەرباری ناو وڵاتەکەت ئاسای بووە ئيترئەم مافەت نامێت.

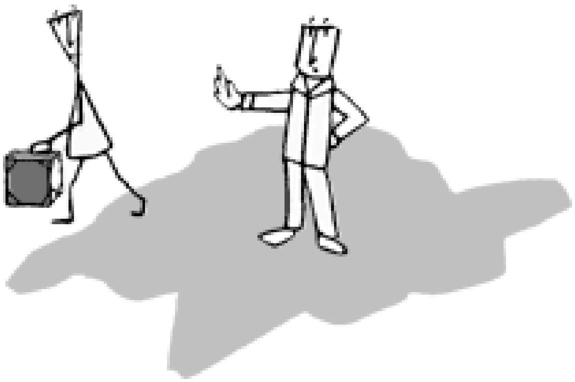

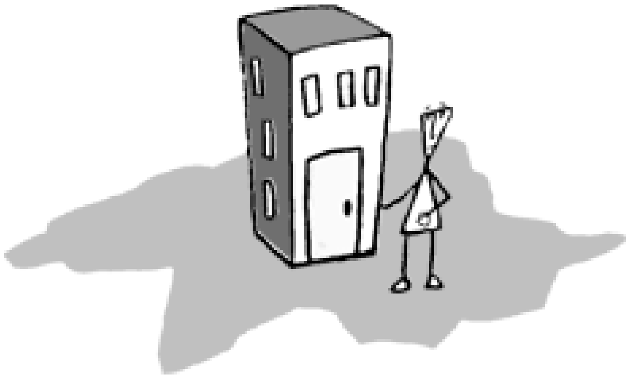

4.3 ڕەدانەوە (وەڵامی نێگەتیڤ)
ڕەدانەوەت لەبەرهۆیەکی تایبەتیی

داوای پەناهەندەییەکەت ڕەدکراوەتەوە و وە ئەبێت لە ماوەیەکە دیاریکراودا سیوسرابەجێ بهێڵیت. ئەمە مانای ئەوەیە کە بەبێرو ڕای بەڕێوەبەرایەتی پەناهەندەیی هیچ هۆیەکی تایبەتی نیە بۆ ئەوەی مافی پەناهەندەییت بدەنێ یاخود نەت توانیوە هۆی ڕاکردنەکەت بسە لمێنیت وە بروایان پێ نەکردویت.

ڕەدانەوەت بەبێ هۆ
(ناتوانرێت لەسەر کێشەکەت بریار بدرێت، ووڵاتیکی تر پەیوەندی بە پەناهەندەییەکەتەوە هەیە)
لێکۆڵینەوە لەسەرداوای پەناهەندەییەکەت دوای چەند پرسیارێکی کەم ئەوەستێنرێت و وە ئەبێت بە زووترین کات سویسرا بەجێ بهێڵیت.
ئەمە کاتێک ئەبێت کە:

- ئەگەر پێشئەوەی بییتە سیوسرا ماوەیەکی زۆر لە ووڵاتێکی تردا بوو بیت. یاخود لە وێ ژیابیت یان لەو ووڵاتە کەسو کارت هەبێت.
- ئەگەرپیش ئێستە لە سویسرا یان لە ووڵاتێکی ئەورووپی تر داوای پەناهەندەییت کردبێت و وە هیچ هۆیەکی نوێی تر نەبێت بۆپەناهەندەییکەت.
- ئەگەر دیاربێت پەنابەر نەبیت بەڵکو بەهۆی کیشەی ئابوریەوە یا بۆلای کەسوکارت هاتبەت.
- ئەگر بەدرۆ ناو و ناسنامە خۆت گۆرییێت.
- ئەگەر ئەرکی خۆت لەگەڵ بەرێوە بەراییەتی پەناهەندەی نەهێنێتە دی بۆ نمونە ئەگەر لە کاتی پرسیار لێکردنا ئامادە نەبوی.
- ئەگەر هیچ ناسنامەیەکت پێ نەبوو وە نەت توانیت لە ماوەی 48 کاتژمێرداهیچ ناسنامەیەک بدەیتەدەست. وەهیچ لێبوردنێکی دیاریکراوت نە بێت بۆ ئەم مەبەستە وە ئەگەر بەرێوەبەرایەتی پەناهەندەیی بروا بە کێشەی پەناهەندەییەکەت نەکەن.
- ئەگەر لە ووڵاتێکەوە هاتبیت کە ئە ووڵاتەش بە بیرو ڕای ئەم بەرێوەبەرایەتیە ووڵاتێک بێت ئاسایشی تیابێت وڕێز لە مافی مرۆڤ بگرێت و وە بڕوا بە هۆی هەڵاتنەکەت نەکەن.
- ئەگەر بە قاچاخی لە سو یسرا مابوبویتەوە وە دوای ئەوەی کە گرتیتیان ئینجا داوای پەناهەندەییت کردبێت و وە بڕوا بە هۆی هەڵاتنەکەت نەکەن.

ئاگاداری: ئەگەردوای ئەوەی ووڵامی نێگەتیڤت بۆهاتەوە نارەزایی زوو دارنەبریت مانای ئەوەیە تۆ بە قاچاخی لەم ووڵاتەدایت.

- بەپێی هۆی وەڵامی نێگەتیڤەکەت، لە وانەیە یەک سەر دوای ووڵام دانەوەت زیندانی بکرێت.

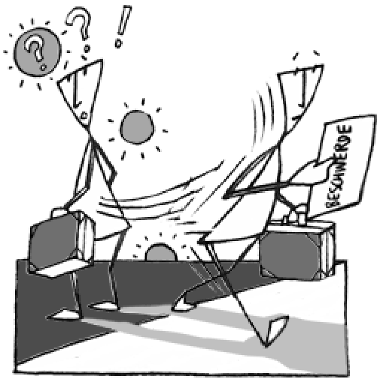

5. ناڕەزایی دەربرین

ئەگەربڕیاری بەرێوەبەرایەتی پەناهەندەییت بە دڵ نە بوو ئەتوانیت ناڕەزایی خۆت بەنامە بنوسی بۆ ئەم ناو و نیشانە:

Bundesverwaltungsgericht
Postfach, CH-3000 Bern 14
Telefon +41 (0)58 705 26 26
Fax +41 (0)58 705 29 80

لە کۆتای نامەی وەڵامی نێگەتیڤەکەتدا نوسراوە چەند رۆژ کاتت هەیە هەتا ناڕەزایی خۆت دەرببریت. لەژێر سەردێری Rechtsmittelbelehrung نوسراوە(5 ڕۆژ یان 30 ڕۆژ) کاتت هەیە.

بۆ ئەم مەبەستە شوێنی ئامۆژگاری کێشەی یاسایی یا خود پارێزەرهاو کاریت ئەکات. بۆ ناونیشانی ئەمانەش سەیری ماڵپەری:
http://www.for-refugees.ch بکە وەهەروەها SFH دارشتەیەکی بۆ چۆنیەتی ناڕەزایی دەربڕین ئامادەکردوە.

ناو و نیشانی ئامۆژگاری کێشەی یاساییەکان لە بنکەی پێشوازیەکاندا

Basel
Freiburgerstrasse 66, 4057 Basel, Tel. 061 631 30 58.

Kreuzlingen
Bahnhofstr. 2, 8280 Kreuzlingen, 071 622 42 41.

Chiasso
SOS Antenna Profughi, Via Bossi 35a, 6830 Chiasso, Tel. 091 683 08 91.

Vallorbe
SAJE Service d'Aide juridique aux Exilés, Place de la Gare, 1337 Vallorbe, Tel. 021 843 21 25.

Altstätten

Kaffee-Treff und Rechtsberatung für Asyl Suchende, Churerstrasse 51, 9450 Altstätten, Tel. 071 222 22 79

بۆ ناو و نیشان **لە پارێزگارەکاندا** سەیری: http://www.for-refugees.ch

6. زانیاری گشتی

ئامۆژگاری یاسایی، پارێزەر
ئەبێ خۆت بۆ یارمەتی یاسایی هەوڵ بدەیت. زانیاری لەسەر ئامۆژگاری یاسایی لە ماڵپەڕی http://www.for-refugees.ch یاخودلە لیستە ی ناونیشانە کان ئەبینیت.

هێنانی خێزان و ژن بە شێوەی یاسایی
ئەوەی بەدوای پەناهەندەییدا بگەڕێت مافی ئەوەی نیە خێزان و ژن بە شێوەی یاسایی بهێنێت.

یارمەتی بۆ ژیان، سۆزئال
ئەوەی دەست کورت بێت واتە هێچی نەبێت یارمەتی لە کاتی داواکردنی پاناهەندەییدا وار ئەگرێت.

بە پێی دەستوری سیوسری (مادەی 12) هەمو کەسێک کە لەم وولاتەدا ئەژی و دەستی کورتە ئە بێت یارمەتی بدرێت لی ژیانی رۆژانە یدا. لە و رۆژەی کە وولامی پەناهەندەییەکەت بە نێگەتیف ئەدەنەوۆ هەتا ئەو رۆژەی لەم وولاتەدا دەرئەچیت وە ئەگەر بە قاچاخیش لەم وولاتەدابیت مافی ئەوەت هەیە کە یارمەتیت بدەن ئاگەر لە تەنگانەدا بیت. یارمەتیەکەش بریتیە لە خواردن و جێگە و جلوبەرگو تیمارکردن لەکاتی نەخۆشیدا.
بەڵام بۆ ئەم یارمەتیانە ئەبێت بچێت بۆ بەڕێوەبەراییتە حکومیەکان وەرەنگە لەوێش بتگرن. جابۆ زانیاری زیاتر سەیری ماڵپەڕی http://www.for-refugees.ch بکە.

کارکردن
بەڕێوەبەراییەتیەکانی سویسرا ڕێگەنادەن بە پەناهەندەکان جارێک کاربکەن. لە دوای سێ هەتا شەش مانگ مانەوەت لێرە ئینجا ئەتوانیت داوای مافی کارکردن بکەیت.
لەگەڵ ئەوەشدا زۆر کەم شوێن هەیە کە کار بدەن بەپاناهەندە و بێگانە هەتا خەڵکی سویسری وەستا بێت.

شوێنی ژیانت
هەرکاتێک ناونیشانی خۆت گۆڕی ئەبێت بەڕێوەبەرایەتیەکە خۆت ئاگادار بکەیت. بە شێوەیەکی گشتی ناتوانیت لە پارێزگارێکەوە بگوێزیتەوە بۆ پارێزگارێکی تر.

گرتن و زیندانی کردن
تۆ لەوانەیە زندانی بکرێیت:

← ئەگەر هاوکاری نەکەیت لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتیدا.

← ئەگەر داوای پاناهەندەییەکەت بە فێڵ کردبیت.

← ئەگەر سەرپێچی یاسات کردبێت.

← ئەگەر دیار بێت کە ئەتەوێت خۆت بدزیتەوە لەوەی کە بتگەڕێنەوە بۆ وولاتەکەی خۆت.

دەرچون لەم وولاتە
تۆ ناتوانیت لە سویسرا دەرچیت هەتا وولامی پەناهەندەییەکەت نەیەتەوە.
وەنابێت هیچ پەیوەندی بکە یت بە نوێنەری یان بارەگای وولاتەکەتەوە.